

Uchwała Nr.....
RADY MIEJSKIEJ W MAKOWIE PODHALAŃSKIM
z dnia

w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026 – 2028.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym /tj. Dz.U z 2025 r. poz. 1153/, art. 176 pkt. 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej /tj. Dz.U z 2025 r. poz. 49/

Rada Miejska w Makowie Podhalańskim uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Makowa Podhalańskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026r.

UZASADNIENIE

Zadaniem własnym gminy, określonym w art.176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny.

Niniejszy program jest kontynuacją programów wspierania rodziny realizowanych w gminie Maków Podhalański od 2013r.

Zadaniem programu wspierania rodziny jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dla dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do funkcjonowania poprzez wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijania umiejętności opiekuńczo - wychowawczych oraz zapewnienia bezpieczeństwa dziecku i rodzinie. Pomoc powinna mieć na celu podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz przywrócenie im zdolności do wypełniania tych funkcji w sytuacjach, gdzie dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną. Aby skutecznie realizować powyższe zadania, konieczne jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę. Najważniejszą sprawą jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w taki sposób, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców w przyszłości. Pozostawienie rodzin bez fachowego dla nich wsparcia i pomocy specjalistycznej może spowodować wzrost dysfunkcjonalności i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami. Ważne jest, by pomoc specjalistyczna (psychologiczna, socjalna, prawna itd.) mogła być dla rodzin ubogich bezpłatna. W pierwszej kolejności rodzina powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymulować aktywność własną, wyzwalać potencjał i pozwalać na uczenie się nowych umiejętności. Pomoc powinna przede wszystkim być nakierowana na wsparcie dziecka w rodzinie i w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, organizacji pozarządowych i innych instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka.

Dotychczas obowiązujący Program Wspierania Rodziny przyjęty uchwałą Nr XL.VI.432.2022 Rady Miejskiej w Makowie Podhalańskim traci moc obowiązującą z dniem 31 grudnia 2025r.

W związku z powyższym przyjęcie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 w Gminie Maków Podhalański jest w pełni uzasadnione.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
w Makowie Podhalańskim
ul. Rynek 11, 34-220 Maków Podhalański
NIP 552-14-39-505 Regon 002422811
e-mail: mops@makow-podhalanski.pl
woj. małopolskie

*Załącznik
do Uchwały Nr
Rady Miejskiego w Makowie Podhalańskim
z dnia*

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2026 – 2028

MAKÓW PODHALAŃSKI

2025

WPROWADZENIE

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, uniwersalnym archetypem wspólnym dla wszystkich kultur świata mimo występujących w ich obrębie różnic kulturowych. Każdy człowiek wywodzi się z jakiejś rodziny. Rodzina przekazuje wartości społeczne i indywidualne. Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest najkorzystniejszym oraz optymalnym środowiskiem do rozwoju i samorealizacji. To w rodzinie jednostka uczy się ról rodzinnych i społecznych. Rodzina stanowi i decyduje o jakości całych społeczeństw. Prawidłowe funkcjonowanie społeczeństwa jest nieodwracalnie związane z prawidłowo funkcjonującą rodziną. Rodzina jest kolebką rozwoju najważniejszych wartości, co ma istotne znaczenie dla wszystkich systemów społecznych.

W funkcjonowaniu rodzin oraz całych społeczeństw od lat obserwuje się wiele zmian, które wpływają na codzienne funkcjonowanie rodzin. W obliczu kryzysów i nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny, Państwo zapewnia pomoc i wsparcie w celu przezwyciężenia problemów wszystkim jej członkom. Współpraca osób, instytucji i organizacji zaangażowanych w pracę z rodziną, ma na celu zapewnienie skutecznej ochrony małoletnich dzieci oraz całego środowiska rodzinnego.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 opracowany został w oparciu m.in. o ustawę o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku, zakładającej stworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, w celu przywrócenia zdolności do poprawnego funkcjonowania, poprzez wzmacnianie roli i funkcji rodziny, rozwijania kompetencji opiekuńczo- wychowawczych, zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie. To właśnie w w/w ustawie, określono między innymi obowiązek tworzenia gminnych Programów Wspierania Rodziny, które mają na celu stworzenie kompleksowego systemu zapewniającego pomoc i wsparcie dla rodzin i dzieci przeżywających trudności w samodzielnym funkcjonowaniu oraz przeżywającym problemy opiekuńczo – wychowawcze.

Głównym założeniem Gminnego Programu jest ujęcie rodziny jako całościowego systemu, uwzględnienie i poszanowanie prawa wolności i godności poszczególnych członków rodziny. Jego podstawowym założeniem jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do funkcjonowania poprzez wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych oraz zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie. Program zakłada m. in. wdrożenie działań, które mają na celu umożliwienie powrotu dziecka do rodziny biologicznej w przypadku umieszczenia

w pieczy zastępczej. Dokument uwzględnia również sytuację kobiet z zagrożoną ciążą, narodzinami dziecka z nieuleczalną chorobą w ramach ustawy „Za życiem”.

Program ma na celu zbudowanie skutecznie działającego systemu wsparcia instytucjonalnego dla dzieci i rodzin. Szerokie spektrum problemów, z jakimi mierzy się we współczesnym świecie rodzina sprawia, że niesienie skutecznej pomocy dzieciom i rodzinom jest możliwe jedynie poprzez wypracowanie współpracy i zaangażowania wszelkich podmiotów działających na rzecz rodziny.

1. PODSTAWY PRAWNE , ZADANIA GMINY MAKÓW PODHALAŃSKI

1.1 Podstawy prawne programu

Podstawą Programu jest ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r., ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, a także w inne akty prawne, w tym:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r Nr 78 poz. 483 ze zm.)
- Konwencja o Prawach Dziecka (Dz.U. z 1991 r Nr 120 poz. 526 ze zm.)
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2025 r. poz.1684)
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r. poz. 49)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj, Dz.U. z 2025 r., poz. 1214 ze zm.)
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.)
- Ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1829)
- Ustawę z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 poz. 1153)
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 roku (t.j. Dz. U. z 2024 roku, poz. 1673)
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 ze. zm.)
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku (tj. Dz. U. z 2023 roku, poz. 2151 ze zm.)

1.2 Zadania Gminy dotyczące wspierania rodziny i pieczy zastępczej

W ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określone zostały zadania gminy. W Gminie Maków Podhalański realizowane są one w większości przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim. Do głównych zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - organizowanie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy rodzinie przeżywającej trudności przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie; w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY MAKÓW PODHALAŃSKI

Gmina Maków Podhalański jest gminą miejsko – wiejską, leżącą w powiecie suskim. W skład Gminy, oprócz samego miasta Maków Podhalański, stanowiącego centrum administracji gminy wchodzi wsie: Białka, Grzechynia, Juszczyń, Kojaszówka, Wieprzec

i Żarnówka. Gmina Maków Podhalański stanowi 15,8% powierzchni powiatu, 0,7% powierzchni województwa. Przez centrum Makowa Podhalańskiego przebiega droga krajowa K-28, uczęszczana przez transport, turystów oraz lokalną społeczność. Na terenie Gminy wszystkie wsie mają zapewnioną komunikację publiczną, przy czym w części z nich dostęp do niej pozostaje znacząco ograniczony. Częściowo trudne topograficznie tereny Gminy, stanowią przeszkodę dla rodzin w aktywnym życiu społecznym, głównie w sercu Gminy-Makowie Podhalańskim. Nie zmienia to jednak faktu, że każda z wsi dysponuje własnymi zasobami, takimi jak Koła Gospodyń Wiejskich, zespoły regionalne czy placówki oświatowe — szkoły, przedszkola i żłobki — umożliwiające zarówno edukację małoletnich, jak i rozwój aktywności społecznej mieszkańców.

W sferze demograficznej, na przestrzeni lat 2022 – 2024 można zaobserwować spadek liczby ludności w Gminie Maków Podhalański. Tendencja ta obserwowana jest już od kilku lat. W 2022 roku liczba mieszkańców wynosiła 15801, w 2023 roku Gmina liczyła 15742 osoby, a już w 2024 roku zanotowano kolejny ich spadek – do 15662 osób. Warto przybliżyć wyniki statystyczne od 2019 roku, kiedy Gmina Maków Podhalański liczyła 16 077 mieszkańców. Społeczeństwo w Gminie Maków Podhalański, nie wyróżnia się na tle innych gmin i problemu ogólnopolskiego, jakim jest starzenie się społeczeństwa, wydłużenie średniej życia oraz spadek urodzin dzieci. Liczba kobiet, co jest niezmiennie od sześciu lat jest większa aniżeli liczba mężczyzn w Gminie Maków Podhalański.

Zauważyć warto, iż wciąż grupa w okresie produkcyjnym, stanowi największy odsetek mieszkańców Gminy Maków Podhalański, jednak na drugim miejscu kształtują się osoby 65 plus, a dopiero na trzecim mieszkańcy w wieku 0-14 lat, co obrazuje spadek demograficzny.

Wyniki obrazują poniższe tabele.

Tabela 1

Liczba mieszkańców z podziałem na kobiety i mężczyzn w latach 2022, 2023, 2024.

Rok	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców	15801	15742	15662
Liczba kobiet	8035	8 085	7 978
Liczba mężczyzn	7766	7992	7 715

Tabela 2

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Maków Podhalański w 2024 roku.

Kategoria wiekowa	0-14 lat	15-64 lat	65+
Gmina Maków Podhalański	2376 osób	9833 osoby	3453 osoby

Analiza struktury wiekowej mieszkańców Gminy Maków Podhalański w 2024 r. potwierdza, że obserwowany na poziomie ogólnokrajowym spadek liczby urodzeń dotyczy również tego obszaru. Współczesny niż demograficzny jest skutkiem wielu nakładających się czynników, takich jak bariery finansowe i mieszkaniowe, zmieniający się styl życia, a także rosnąca skala problemów związanych z niepłodnością.

Współczesne rodziny są bardziej świadome, lepiej wyedukowane i inwestują znaczne środki finansowe oraz czas w rozwój małoletnich dzieci. Jednocześnie podejście do rodzicielstwa uległo istotnym przemianom – decyzje o powiększeniu rodziny są podejmowane z większą rozważą. Coraz większa liczba osób doświadcza również trudności prokreacyjnych, które stają się istotnym problemem zdrowia publicznego. Brak wystarczającej wiedzy o możliwościach leczenia niepłodności lub wysokie koszty terapii powodują, że wiele par rezygnuje z podjęcia działań w kierunku posiadania potomstwa.

Niniejszy Program, adresowany jest przede wszystkim do rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ma również na celu ograniczenie czynników sprzyjających powstawaniu dysfunkcji rodzinnych oraz wspieranie środowiska rodzinnego w przezwyciężaniu trudności.

Dane zawarte w opracowaniu statystycznym pochodzą z źródeł własnych MOPS w Makowie Podhalańskim oraz opracowań GUS.

3. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN W GMINIE MAKÓW PODHALAŃSKI

Diagnoza sytuacji rodzin i osób z Gminy Maków Podhalański, korzystających z pomocy społecznej, dokonana została w aspekcie powodów przyznawania wsparcia oraz posiadanych zasobów i deficytów. Dokonując diagnozy, zwrócono uwagę na problemy społeczne widoczne w Gminie.

3.1. Bezrobocie

Na terenie Gminy Maków Podhalański odnotowuje się wyraźny spadek liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne od 2021 r. Wzrost bezrobocia w 2020 r. był bezpośrednio związany z globalną sytuacją ekonomiczną oraz kryzysem gospodarczym wywołanym stanem epidemii. Obecnie, już od trzech lat, obserwuje się systematyczny spadek liczby osób pozostających bez pracy. Rynek pracy w Gminie Maków Podhalański stopniowo się rozwija. Inwestycje realizowane przez prywatnych przedsiębiorców stanowią pozytywny sygnał, wskazujący na możliwość dalszych, korzystnych zmian w lokalnej gospodarce. Poprawiająca się sytuacja finansowa mieszkańców wynika nie tylko ze stabilizacji zatrudnienia, lecz przede wszystkim z rosnącej dostępności ofert pracy.

Jednocześnie wzrost kosztów zatrudnienia, widoczny w skali całego kraju, dotyka również lokalnych przedsiębiorców. W sektorze handlu obserwuje się zamykanie mniejszych sklepów zarówno w Makowie Podhalańskim, jak i w pozostałych miejscowościach gminy, podczas gdy stabilną pozycję utrzymują większe sieci handlowe oraz duże firmy.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim aktywnie wykorzystuje dostępne możliwości wspierania mieszkańców w podejmowaniu zatrudnienia, m.in. poprzez realizację projektów.

Tabela nr 3

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP z podziałem na kobiety, mężczyzn i osoby długotrwale bezrobotne w latach 2022, 2023, 2024.

Rok	2022	2023	2024
Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych	294	293	241
Liczba kobiet	148	149	128
Liczba mężczyzn	146	147	113
Długotrwale bezrobotni	114	87	95

3.2. Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej

Analiza danych dotyczących liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MOPS w Makowie Podhalańskim w latach 2022–2024 wskazuje na spadek liczby rodzin objętych wsparciem finansowym i rzeczowym. Szczegółowe zmiany w kolejnych latach przedstawiono

w tabeli. Zauważalny jest również ogólny trend spadkowy w liczbie rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, co może wskazywać na stopniową poprawę sytuacji socjalnej części mieszkańców gminy.

Tabela nr 4

Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2022, 2023, 2024.

Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	2022	2023	2024
Ogółem	394	341	315
Wieś	224	172	164

3.3. Powody najczęstszego przyzwania pomocy i wsparcia

Analiza danych statystycznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim za lata 2022–2024 wskazuje, że najczęstszymi przyczynami korzystania ze świadczeń pomocy społecznej pozostają: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz niepełnosprawność. Struktura ta utrzymuje się na podobnym poziomie już od sześciu lat, co potwierdza stabilność głównych obszarów potrzeb wśród mieszkańców gminy. W analizowanym okresie widoczny jest wyraźny spadek liczby świadczeń przyznawanych z tytułu problemów opiekuńczo-wychowawczych. Tendencję tę można interpretować jako efekt zwiększonej skuteczności działań wspierających, w tym współpracy rodzin z asystentem rodziny, uczestnictwa w projektach aktywizacji zawodowej czy wprowadzania treningów kompetencji rodzicielskich, m.in. takich jak zarządzanie budżetem domowym. Wskazuje to na poprawę funkcjonowania części rodzin dotychczas wymagających intensywnego wsparcia. W latach 2022–2024 odnotowano również niewielki, ale systematyczny spadek liczby rodzin dotkniętych ubóstwem, z 233 w 2022 r. do 186 w 2024 r. Podobny trend występuje w przypadku świadczeń przyznawanych z tytułu bezrobocia, co koreluje z poprawą sytuacji na lokalnym rynku pracy. Na szczególną uwagę zasługuje znaczący spadek liczby świadczeń związanych z chorobą alkoholową – z 51 rodzin w 2022 r., przez 37 w 2023 r., do 23 w roku 2024. Jest to wyraźny i pozytywny kierunek zmian, mogący świadczyć o większej skuteczności działań profilaktycznych, terapeutycznych oraz wsparcia środowiskowego. Istotną poprawę odnotowano także w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Liczba świadczeń finansowych udzielanych z powodu przemocy domowej spadła z 7 przypadków w 2022 r. do 0 w roku 2024, co stanowi jeden z najbardziej znaczących pozytywnych

wskaźników w analizowanym okresie. Na przestrzeni trzech ostatnich lat zmniejszyła się także liczba świadczeń przyznawanych z tytułu: wielodzietności, bezdomności, potrzeby ochrony macierzyństwa oraz zdarzeń losowych. Może to świadczyć zarówno o poprawie sytuacji socjalno-ekonomicznej części gospodarstw domowych, jak i o większej dostępności innych form wsparcia oraz programów rządowych i samorządowych. Jedynym obszarem, w którym odnotowano wzrost, są świadczenia udzielane osobom doświadczającym trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Tendencja ta wskazuje na rosnącą potrzebę rozwijania usług postpenitencjarnych oraz wsparcia społecznego ukierunkowanego na reintegrację i readaptację.

Szczegółowe dane liczbowe dotyczące poszczególnych kategorii przyczyn korzystania z pomocy społecznej w latach 2022–2024 przedstawiono w poniższej tabeli, co umożliwia pełniejsze zrozumienie dynamiki zmian i skalę występujących problemów społecznych w Gminie Maków Podhalański.

Tabela nr 5

Najczęstsze przyczyny korzystania z pomocy w latach 2022,2023, 2024.

Powód trudnej sytuacji życiowej	2022	2023	2024
Ubóstwo	233	209	186
Sieroctwo	1	1	1
Bezdomność	6	3	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	13	10	2
w tym: wielodzietność	40	34	21
Bezrobocie	99	87	75
Niepelnosprawność	191	183	200
Długotrwała lub ciężka choroba	294	273	259
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	14	12	6
Przemoc domowa	7	2	0
Alkoholizm	51	37	23
Narkomania	2	1	3
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	7	4
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych :			
-rodzina niepełna	28	22	17
-rodzina wielodzietna	30	21	9
Zdarzenie losowe	3	4	1

Reasumując powyższe dane zauważalna jest tendencja spadku liczby mieszkańców Gminy Maków Podhalańskim. Powyższa tendencja utrzymuje się już od kilku lat. Po znacznym wzroście liczby osób bezrobotnych odnotowanym w 2020 r. nastąpił w kolejnych latach spadek osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne oraz długotrwale bezrobotne. Aktualnie w ostatnich trzech latach również odnotowuje się trend zniżkowy. Powyższego należy upatrywać w zażegnaniu kryzysu ekonomicznego w czasie pandemii, oraz wzrostu gospodarczego. Obserwuje się również tendencję spadkową w liczbie przyznawanej pomocy z powodu ubóstwa. Wzrasta, jak zaznaczyliśmy wyżej, liczba przyznawanej pomocy z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby w latach 2022-2024. Społeczeństwo starzeje się, widoczne są skutki późnego macierzyństwa, chorób cywilizacyjnych oraz z racji wieku. Świadomość społeczna, programy wsparcia i profilaktyki w tym zakresie, powodują zwiększone zainteresowanie orzeczeniami o niepełnosprawności oraz świadczeniami w tym kierunku. Widoczna jest potrzeba większej aktywizacji zawodowej rodzin, zwłaszcza dysfunkcyjnych. Aspekty takie jak: kontakty społeczne, zaradność, poprawa sytuacji finansowej rodziny i jednostki, samodzielność – to wciąż aktualne kierunki pracy.

3.4. Przemoc domowa

Analizując zjawisko przemocy domowej należy zauważyć, że w latach 2022-2024 zaobserwować można spadek prowadzonych procedur „Niebieskiej Karty” kiedy w 2022 roku liczba prowadzonych „Niebieskich Kart” wynosiła 32 już w 2024 roku było to 24. Pokazuje to również jak ważna jest profilaktyka, działania wspierające rodzinę, podnoszenie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych. Rozmowa o rodzinie, jej potrzebach, działania w kierunku zarządzania emocjami, poprawnej komunikacji w rodzinie są kluczowe, nie tylko dla zwiększenia świadomości społecznej, kompetencji rodzicielskich, ale przede wszystkim łamania tematów „tabu” i eliminowania zachowań dysfunkcyjnych w rodzinach. Wskazania odpowiednich rozwiązań, możliwości pomocowych.

Oczywiście, należy wziąć pod uwagę, iż działania profilaktyczne, edukacyjne mogą w przyszłości zmniejszyć liczbę prowadzonych procedur „Niebieskiej Karty”. Warto jednak pamiętać, iż każda procedura to przemoc zgłoszona, przemoc wobec której podjęto odpowiednie środki ochrony i zaradcze, to szansa na poprawę sytuacji, ochronę życia i zdrowia osób jej doświadczających oraz wdrożenie programów terapeutycznych czy edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc domową. Edukacja, profilaktyka, informacja społeczeństwa w tym zakresie jest kluczowa i niezwykle potrzebna.

Dane te widoczne są w poniższej tabeli, która przedstawia także pracę Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno- pomocowych w Gminie Maków Podhalański.

Tabela nr 6

Liczba prowadzonych i zakończonych procedur „Niebieskiej Karty”, liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych, spotkań ZI w latach 2022, 2023, 2024

Rok	2022	2023	2024
Liczba prowadzonych „Niebieskich Kart”	32	23	24
Liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieskiej Karty”	15	11	10
Liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych	97	58	73
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	6
Liczba zakończonych procedur „Niebieskiej Karty”	20	16	9

Przy MOPS w Makowie Podhalańskim działa Punkt Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą Domową. Punkt ma za zadanie zwiększać dostępność do pomocy i wsparcia dla osób i rodzin doświadczających przemocy domowej. Pomocy, informacji, wsparcia w tym zakresie udzielają członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy domowej w Gminie Maków Podhalański podczas dyżurów oraz pracownik socjalny w godzinach pracy ośrodka. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej poszerzyła także krąg osób, które mogą, ale i mają obowiązek sporządzenia „Niebieskiej Karty”. Dlatego kolejny raz, widoczna jest waga współpracy między instytucjami w tym zakresie. Służba Zdrowia, placówki oświatowe, Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pracownicy socjalni, asystent rodziny itd. Tylko mechanizm wzajemnej współpracy, monitoringu oraz wzajemnego wsparcia pozwoli na osiągnięcie zakładanych efektów. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Maków Podhalański to właśnie zespół specjalistów z różnych dziedzin, który ma na celu koordynację kierunków działań diagnostyczno - pomocowych oraz profilaktycznych, edukacyjnych, informacyjnych i zaradczych. Potrzeba tworzenia grup diagnostyczno- pomocowych, posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego, nie jest jedynie wymogiem ustawy, ale przede wszystkim widocznymi potrzebami.

4. WSPIERANIE RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Na terenie Gminy Maków Podhalański obowiązek wspierania rodzin realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim. Pomoc i wsparcie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo – wychowawcze odbywa się poprzez wsparcie w opiece i wychowywaniu dziecka, ale także poprzez koordynację przezwyciężania trudności w pielęgnacji i wychowaniu w przypadku narodzin bardzo ciężko chorego dziecka.

Działalność wspierająca funkcjonowanie rodziny prowadzona jest poprzez:

- 1) dokonanie analizy sytuacji rodziny i jej środowiska rodzinnego,
- 2) diagnozę oraz rozpoznanie przyczyn kryzysu w rodzinie, celem wypracowania odpowiednich i skutecznych form oddziaływania, zapewniających przezwycięzenie trudności przez rodzinę,
- 3) wzmacnianie roli i funkcji rodziny,
- 4) przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin,
- 5) rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin,
- 6) podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- 7) pomoc w integracji rodziny oraz dążenie do reintegracji rodziny.
- 8) poradnictwo w zakresie pokonywania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka urodzonego z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem lub nieuleczalną chorobą.

Analizując dane statystyczne za okres 2022- 2024 zauważyć można wzrost liczby małoletnich dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z terenu Gminy Maków Podhalański.

Tabela nr 7

Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2022, 2023, 2024.

Rok	2022	2023	2024
Łączna liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych z terenu gminy Maków Podhalański	16	26	23

W procesie organizowania pieczy zastępczej w pierwszej kolejności poszukuje się możliwości umieszczenia dziecka w rodzinie spokrewnionej, jednak rozwiązanie to nie zawsze jest możliwe do zastosowania. W ostatnich latach obserwuje się pogłębiający się kryzys systemu pieczy zastępczej, widoczny zarówno na poziomie ogólnopolskim, jak i w powiecie suskim oraz na terenie Gminy Maków Podhalański. Główne przyczyny tego zjawiska obejmują niewystarczającą liczbę kandydatów do pełnienia funkcji rodzin

zastępczych oraz brak odpowiednich predyspozycji i kompetencji u osób zgłaszających chęć podjęcia się tej roli. Wśród przyczyn umieszczania małoletnich z terenu gminy w pieczy zastępczej dominują: niskie kompetencje wychowawcze rodziców, problemy związane z chorobą alkoholową, przestępstwa popełniane na szkodę dzieci, a także poważne konflikty rodzinne oraz sytuacje, w których dochodzi do rażącego naruszenia dobra małoletnich. Należy podkreślić, że decyzja o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej jest zawsze ostatecznie podejmowana przez sąd, na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego oraz opinii instytucji pracujących z rodziną. W działaniach podejmowanych na rzecz dziecka nadrzędną zasadą pozostaje kierowanie się jego dobrem, co determinuje współpracę instytucji zaangażowanych w proces wsparcia. W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej na terenie Gminy Maków Podhalański wdrażane są odpowiednie procedury wspomagające, obejmujące m.in. informowanie rodziców o przysługujących im prawach, kierowanie do specjalistów oraz organizowanie wsparcia umożliwiającego podjęcie działań na rzecz odzyskania opieki nad dzieckiem. Aktualnie zauważa się, że większość rodziców biologicznych nie podejmuje aktywnej współpracy ani działań naprawczych, które umożliwiłyby powrót dziecka do środowiska rodzinnego. Liczba rodziców, którzy dzięki wsparciu specjalistów uzupełniają deficyty opiekuńcze i wychowawcze oraz odzyskują możliwość opieki nad dzieckiem, jest mniejsza niż liczba tych, którzy nie wykazują gotowości do zmiany. Mimo zaangażowania wielu instytucji wspierających rodzinę, powrót dziecka do rodziny biologicznej nie zawsze jest rozwiązaniem zgodnym z jego dobrem. W wielu przypadkach rodzice nie podejmują wystarczających działań, aby poprawić swoją sytuację i stworzyć bezpieczne warunki do wychowania dziecka.

Podsumowując, Program zakłada kontynuację wsparcia dla rodziców biologicznych, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, poprzez działania o charakterze edukacyjnym, terapeutycznym i środowiskowym. Należy jednak podkreślić, że efektywność tych działań w dużej mierze zależy od zaangażowania samych rodziców, a osiągnięcie trwałych, pozytywnych rezultatów nie zawsze jest możliwe mimo kompleksowej pomocy oferowanej przez instytucje.

4.1. Asystent rodziny

Asystent rodziny w swojej pracy realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Do głównych zadań asystenta rodziny należy:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;

- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz aktywności zawodowej;
- 9) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 10) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 11) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 12) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
 - a. realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem” (t.j. Dz. z 2024 r. poz. 1829)
- 13) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 14) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
- 15) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 16) sporządzanie na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 17) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 18) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą;

Współpraca asystenta z rodziną prowadzona jest na podstawie Planu Pracy z Rodziną, który współtworzony jest z udziałem rodziny oraz przy konsultacji z pracownikiem socjalnym. Plan zawiera indywidualną analizę sytuacji rodziny, diagnozę trudności i problemów, analizę zasobów, słabych i mocnych stron rodziny, a także określa cele do osiągnięcia i działania do realizacji.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej ważnym aspektem pracy asystenta jest współpraca z koordynatorem pieczy zastępczej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Suchej Beskidzkiej. Powyższa współpraca obejmuje:

- przekazanie organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej Planu Pracy z Rodziną, który jest opracowywany i realizowany przez asystenta rodziny we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- udział w przygotowaniu planu pomocy dziecku we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i odpowiednio rodziną zastępczą, prowadzącym rodzinny dom dziecka lub we współpracy z placówką opiekuńczo – wychowawczą typu rodzinnego;
- udział przy dokonywaniu okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej i instytucjonalnej przez zespół w skład, którego wchodzi asystent rodziny prowadzący pracę z rodziną.

W ramach podejmowanych działań na rzecz poprawy funkcjonowania rodziny, asystent współpracuje również z jednostkami administracji rządowej i samorządowej oraz jednostkami pozarządowymi.

Istotną kwestią pracy asystenta rodziny jest współpraca z kadrą pedagogiczną szkół i placówek wychowawczych. Podejmowane są działania na rzecz poprawy funkcjonowania szkolnego dzieci, skoordynowanych działaniach celem przeciwdziałania problemom opiekuńczo - wychowawczym.

W przypadku rodzin objętych asystenturą, która zмага się ze zjawiskiem przemocy domowej, asystent współpracuje z Zespołem Interdyscyplinarnym oraz z grupami diagnostyczno-pomocowymi, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Asystent rodziny najczęściej pracuje w miejscu zamieszkania rodziny, bądź w innym miejscu wskazanym przez rodzinę. Zadaniem asystenta jest towarzyszenie rodzinie w procesie przezwyciężania trudności, udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych z dziećmi. Motywowanie członków rodziny do podejmowania aktywnych kroków celem wyjścia z kryzysu. Aby praca asystenta rodziny była skuteczna, musi obejmować wszystkich członków rodziny, zmierzać do zachowania integralności rodziny oraz przeciwdziałać jej marginalizacji. Winna opierać się na dobrowolności członków rodziny. Oddziaływania asystenta ukierunkowane są także na

rozwój kompetencji rodzicielskich, poprawę sytuacji materialnej i bytowej rodziny, przeciwdziałaniu umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Celem ustawy „Za życiem” wprowadzonej w 2016 r. jest zapewnienie wsparcia rodzicom doświadczającym ciężkiego, nieodwracalnego upośledzenia lub nieuleczalnej choroby, które powstało w prenatalnym okresie rozwoju dziecka. Zadaniem asystenta rodziny jest prowadzenie koordynacji poradnictwa w zakresie przewycięzania trudności w pielęgnacji i wychowywaniu dziecka, wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Powyższa koordynacja poradnictwa odbywa się poprzez:

- 1) opracowanie wspólnie z rodzicami katalogu możliwego do uzyskania wsparcia,
- 2) występowaniu przez asystenta rodziny w imieniu osób uprawnionych, na ich żądanie, do podmiotów wymienionych w ustawie, z wyłączeniem świadczeniodawców, w celu umożliwienia im skorzystania ze wsparcia, na podstawie pisemnego upoważnienia.

Praca, wsparcie asystenta rodziny przedstawiała się następująco obrazowo w tabeli:

Tabela nr 8

Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny z podziałem na liczbę dzieci w rodzinach, liczbę rodzin z którymi asystent zakończył współpracę, liczbę konsultacji, wizyt, zespołów oraz spotkań w latach 2022, 2023, 2024.

Rok	2022	2023	2024
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	15	13	19
Liczba dzieci w rodzinach, z którymi współpracował asystent	43	48	36
Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył współpracę	2	5	5
Liczba rodzin z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, współpracującymi z asystentem	6	9	5
Liczba wizyt w środowisku asystenta rodziny	195	183	345
Liczba spotkań asystenta z rodzinami na terenie MOPS	38	54	130
Liczba konsultacji specjalistycznych	11	106	270
Liczba Zespołów ds. dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, w których brał udział asystent	5	10	21

W przedstawionych latach 2022-2024 w Gminie Maków Podhalański, zatrudniony był 1 Asystent Rodziny w wymiarze 1 etatu. Gminny Program wspierania rodziny na lata 2026-2028, ma na celu utrzymanie wsparcia asystenta rodziny, w rodzinach dotkniętych

problemami opiekuńczo - wychowawczymi oraz finansowanie ciągłego podnoszenia kompetencji przez asystenta rodziny, zapewnienie superrewizji, elementów niezbędnych do przedmiotowego stanowiska pracy.

5. ZASOBY GMINY MAKÓW PODHALAŃSKI

5.1. Zasoby instytucjonalne w Gminie Maków Podhalański:

- 1) Urząd Miejski w Makowie Podhalańskim,
- 2) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim,
- 3) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Makowie Podhalańskim,
- 4) Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Makowie Podhalańskim,
- 5) Kluby sportowe,
- 6) Placówki oświatowe znajdujące się na terenie gminy Maków Podhalański,
- 7) Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie gminy Maków Podhalański,
- 8) Świetlica środowiskowa,
- 9) Makowskie Centrum Kultury w Makowie Podhalańskim,
- 10) Przychodnie zdrowia na terenie Gminy Maków Podhalański,
- 11) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Makowie Podhalańskim.

5.2. Współpraca

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim w swojej działalności współpracuje z następującymi instytucjami, organizacjami oraz służbami:

- 1) Kościołem Katolickim,
- 2) Rodzinami zastępczymi funkcjonującymi na terenie gminy Maków Podhalański,
- 3) Ośrodkami Pomocy Społecznej znajdującymi się na terenie powiatu suskiego,
- 4) Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Suchej Beskidzkiej,
- 5) Zespołem Interwencji Kryzysowej w Suchej Beskidzkiej,
- 6) Ośrodkiem Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczym w Juszczyne,
- 7) Komisariatem Policji w Makowie Podhalańskim,
- 8) Sądem Rejonowym w Suchej Beskidzkiej,
- 9) Prokuraturą Rejonową w Suchej Beskidzkiej,
- 10) Powiatowym Urzędem Pracy w Suchej Beskidzkiej,

- 11) Szpitalem Powiatowym w Suchej Beskidzkiej,
- 12) Centrum Medycznym Da Vinci Sucha Beskidzka.

a) Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne

Mając na uwadze konieczność zapewnienia całościowego wsparcia rodzinom, oprócz pomocy finansowej oraz rzeczowej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim, oferuje wsparcie w postaci pracy socjalnej i do końca 2025 roku oferował także poradnictwo specjalistyczne. W kolejnych latach trwania programu 2026-2028 zakłada się kontynuację konsultacji specjalistycznych, prowadzonych w formie kontaktu z:

- a. psychologiem,
- b. prawnikiem,
- c. pedagogiem

b) Terapia i mediacje

Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Makowie Podhalańskim świadczy pomoc terapeutyczną, poradnictwo oraz wsparcie dotyczące uzależnień, które realizowane jest w Punkcie Konsultacyjnym.

Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą Domową zapewnia pomoc i wsparcie dla osób doznających przemocy domowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z Zespołem Interwencji Kryzysowej w Suchej Beskidzkiej, dzięki tej współpracy w sytuacjach interwencyjnych i kryzysowych zapewniana jest profesjonalna pomoc i wsparcie dzieciom i rodzinom.

Pomoc rodzinom z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, trudnościami edukacyjnymi realizowana jest poprzez współpracę z Poradnią Psychologiczną – Pedagogiczną w Makowie Podhalańskim.

c) Pomoc prawna

Nieodpłatna pomoc prawna przysługuje osobom uprawnionym, które nie są w stanie ponieść kosztów nieodpłatnej pomocy prawnej w prywatnych kancelariach adwokackich lub kancelariach radców prawnych. Nieodpłatna pomoc prawna udzielana jest w budynku Urzędu Miejskiego w Makowie Podhalańskim i Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej realizuje pomoc osobom i rodzinom mającym problemy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać poprzez wykorzystanie własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Pomoc społeczna ma na celu zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, prowadzeniu działań profilaktycznych i zmierzających do integracji społeczności lokalnej.

Na podstawie art. 7 ww. ustawy, pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa,
- 2) sieroctwa,
- 3) bezdomności,
- 4) bezrobocia,
- 5) niepełnosprawności,
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 7) przemocy w rodzinie,
 - a. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,
- 10) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- 11) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 12) alkoholizmu lub narkomanii,
- 13) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- 14) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Wsparcie finansowe realizowane jest w postaci zasiłków:

- a) stałego,
- b) okresowego,
- c) zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego,
- d) zasiłku celowego na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną lub w wyniku zdarzenia losowego,
- e) składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne,
- f) sprawienia pogrzebu,
- g) zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie.

Pomoc na rzecz dzieci świadczona jest również w ramach wieloletniego rządowego programu: „Posiłek w szkole i w domu”, który jest formą pomocy mającą na celu wsparcie rodzin w dożywaniu uczniów w wyznaczonych punktach na terenie Gminy Maków Podhalański. Wsparcie to obejmuje pomoc w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Natomiast program rządowy „Karta Dużej Rodziny” przyczynia się do obniżenia kosztów życia rodzin wielodzietnych z Gminy Maków Podhalański, będąc systemem zniżek w różnych instytucjach publicznych i prywatnych.

e) Praca socjalna

Praca socjalna jest jedną z możliwości udzielenia niematerialnego wsparcia osobom i rodzinom przeżywającym trudności. Ma na celu poprawę funkcjonowania osób i rodzin w środowisku lokalnym. Praca socjalna ma na celu rozwinięcie lub wzmocnienie ich aktywności i samodzielności życiowej rodzin. Prowadzona jest ze społecznością lokalną w celu zapewnieniu współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

Profesjonalną pracę socjalną świadczy wykwalifikowana kadra pracowników socjalnych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim. Praca socjalna prowadzona jest w formie:

- a) pracy socjalnej z jednostką,
- b) pracy socjalnej z grupą osób lub rodziną,

Wśród form pracy socjalnej oferowanej przez MOPS Maków Podhalański wyróżnić można:

- a) działania mające na celu pomoc doraźną w szczególnie nagłych przypadkach,
- b) formę wspomagającą, wynikającą z diagnozy i analizy sytuacji osoby/rodziny,
- c) działania wspierające rozwój osób zagrożonych patologiami społecznymi.

f) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Maków Podhalański

Działający na terenie Gminy Maków Podhalański Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej został powołany Zarządzeniem Burmistrza Makowa Podhalańskiego.

Główne zadania realizowane przez zespół interdyscyplinarny określone zostały w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 25 lipca 2005 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1673). Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest koordynowanie i integrowanie działań podmiotów i specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, a w szczególności poprzez:

- 1) Diagnozowanie problemu przemocy domowej,
- 2) Integrowanie działań instytucji pomocowych,
- 3) Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- 4) Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową,
- 5) Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym.
- 6) Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową jak i wielopłaszczyznowe wsparcie dla osób doznających przemocy domowej.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariatu Policji, instytucji oświaty i ochrony zdrowia, przedstawiciele Sądu Rejonowego i Prokuratury oraz organizacji pozarządowych.

6. Analiza SWOT

- oparta na czynnikach mających znaczenie i wpływ w rozwoju aspektów społecznych i funkcji rodziny

Mocne strony	Słabe strony
Wysoka jakość pracy socjalnej, doświadczenie i kompetencje pracowników socjalnych	Powielanie negatywnych wzorców z rodzin dysfunkcyjnych
Asystent rodziny działający na terenie Gminy Maków Podhalański	Alkoholizm i przemoc domowa oraz społeczne przyzwolenie na te negatywne zachowania
Dobra współpraca instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny	Rozproszenie odpowiedzialności wśród mieszkańców
Prawidłowa diagnoza, znajomość środowiska lokalnego	Problemy pieczy zastępczej – brak rodzin zawodowych i niezawodowych, rodzinnych domów dziecka itd.
Dostępność usług opiekuńczych, specjalistycznych świadczonych rodzinom	Problemy opiekuńczo- wychowawcze rodzin, niechęć do zgłaszania się po pomoc
Rzetelne wykonywanie w ramach swoich zadań, pracy w kierunkach skierowanych na rodzinę przez	Wciąż negatywny stosunek do instytucji, brak zaufania, wiary w możliwość pomocy

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Makowie Podhalańskim	
Dostępność placówek oświatowych na terenie Gminy Maków Podhalański	Wyuczona bezradność społeczeństwa, uzależnienie od pomocy społecznej
Organizacja czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, rodzin na terenie Gminy Maków Podhalański	Niska motywacja społeczna do podjęcia aktywności zawodowej, podnoszenia kwalifikacji zawodowych
Stowarzyszenie Senior plus, Uniwersytet Trzeciego Wieku	Niska świadomość społeczna odnośnie planowania rodziny
Placówka wsparcia dziennego – Świetlica środowiskowa	
Stowarzyszenia działające na terenie Gminy zrzeszające dzieci i młodzież	
Bogate oferty Bibliotek i Makowskiego Centrum Kultury	
Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna w Makowie Podhalańskim	
Grupa STODOŁA, AA	

Szanse	Zagrożenia
Utrzymanie poziomu pracy socjalnej	Wysokie koszty utrzymania rodziny
Utrzymanie usługi Asystenta Rodziny w pełnym wymiarze czasu pracy	Zmiana postrzegania rodziny, zmiana priorytetów społeczeństwa
Doskonalenia zawodowe, ciągłe podnoszenie kompetencji zawodowych przez instytucję wspierającą rodzinę	Zachowania ryzykowne wśród dzieci i młodzieży, łatwiejszy dostęp do informacji niekontrolowanych, środków psychoaktywnych
Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie alkoholizmu oraz przemocy domowej	Pokoleniowość schematów dysfunkcyjnych i patologicznych
Zaangażowanie społeczne w pomoc rodzinom dysfunkcyjnym np. rodziny wspierające	Niska świadomość społeczna odnośnie planowania rodziny
Utrzymanie i zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności dostępu do wsparcia specjalistycznego	Wciąż istniejące bezrobocie
Zintegrowane działania instytucji i służb wspierających rodzinę	Izolacja społeczna, zwłaszcza mieszkańców z trenerów trudnych topograficznie
Zwiększenie możliwości aktywizacji zawodowej, podnoszenia kompetencji zawodowych przez	Niewystarczająca komunikacja i dostęp do niej na terenie Gminy

członków rodzin dysfunkcyjnych	
Utworzenie grup wsparcia i aktywizacji	Szkodliwe przekonania społeczne, nieufność do służb i instytucji
Poszerzenie bezpłatnych ofert kulturalnych i edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i rodzin na terenie Gminy	Wysokie koszty szkoleń, doskonalenia zawodowego, poszerzania kadry wykwalifikowanych specjalistów
Zwiększenie dostępności do komunikacji w Gminie, zwłaszcza na terenach o trudnym położeniu topograficznym	
Zwiększenie świadomości społecznej na temat pieczy zastępczej oraz rodzin wspierających	

7. ZADANIA I REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY W MAKOWIE PODHALAŃSKIM

7.1 Adresaci Programu

Określenie adresatów niniejszego programu uzależnione zostało od indywidualnych uwarunkowań i strategii przyjętej w gminie. Na podstawie diagnoz, zauważane są przede wszystkim potrzeby rodzin z dysfunkcjami w obszarach takich jak: niewydolności wychowawczej, ubóstwa, uzależnień. W związku z powyższym, adresatami Programu Wspierania Rodziny w Gminie Maków Podhalański na lata 2026 – 2028 są wszystkie rodziny z obszaru gminy Maków Podhalański, które doświadczają trudności opiekuńczo – wychowawczych oraz borykające się z problemami życiowymi wpływającymi na jakość życia rodziny, w wypełnianiu funkcji opiekuńczych.

Adresatami programu są w szczególności:

Rodziny:

- niewydolne wychowawczo;
- niezaradne życiowo;
- żyjące w ubóstwie;
- dotknięte bezrobociem;
- z problemami alkoholowymi oraz innymi uzależnieniami;
- dotkniętych przemocą domową.

Dzieci i młodzież:

- zagrożone niedostosowaniem społecznym;
- przejawiające trudności wychowawcze.

Przedstawiciele służb i instytucji wspierających rodzinę

7.2. Cele programu:

→ Cel główny

— Wsparcie rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

→ Cele szczegółowe

- Zabezpieczanie podstawowych potrzeb socjalno - bytowych rodziny;
- Tworzenie płaszczyzny komunikacji społecznej pomiędzy rodzinami dotkniętymi lub zagrożonymi kryzysem a innymi podmiotami społeczności lokalnej;
- Zwiększenie kompetencji rodzicielskich przede wszystkim w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo- wychowawczych dorosłych członków rodziny;
- Zwiększenie wiedzy na temat świadomego planowania rodziny;
- Promowanie wartości rodzinnych i właściwych postaw rodzicielskich;
- Profilaktyka.

7.3. Zadania Programu

Zabezpieczanie podstawowych potrzeb socjalno- bytowych rodziny

Lp.	Zadanie do realizacji	Zakładany efekt	Realizator	Sposób weryfikacji
1.	Świadczenia pomocy społecznej na rzecz rodzin	Poprawa warunków socjalno- bytowych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Kwoty świadczeń

Tworzenie płaszczyzny komunikacji społecznej pomiędzy rodzinami dotkniętymi lub zagrożonymi kryzysem a innymi podmiotami społeczności lokalnej

Zadanie do realizacji	Zakładany efekt	Realizator	Sposób weryfikacji
W miarę potrzeb zakładanie rodzin wspierających,	Poprawa komunikacji pomiędzy rodzinami	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin wspierających,

motywowanie do udziału w programach, zajęciach lokalnych, działania środowiskowe, aktywizacja zawodowa	dotkniętymi kryzysem a społecznością lokalną	we współpracy: Placówki Oświatowe MCK, biblioteki, kościół, Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	impres, programów lokalnych, w których udział biorą osoby i rodziny
---	--	--	---

Zwiększenie kompetencji rodzicielskich, wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej

Zadanie do realizacji	Zakładany efekt	Realizator	Sposób weryfikacji
Zatrudnianie asystentów rodziny Poradnictwo specjalistyczne Terapia rodzin	Wyższe kompetencje rodzicielskie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy: Placówki Oświatowe Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Zespół Interwencji Kryzysowej	Liczba zatrudnionych asystentów rodzin, liczba udzielonych porad na podstawie sprawozdań lub wywiadów z uczestnikami

Przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym, które w konsekwencji prowadzą do podejmowania działań interwencyjnych

Zadanie do realizacji	Zakładany efekt	Realizator	Sposób weryfikacji
Kierowanie do GKPirPA, kierowanie do sądów wniosku o wgląd w sytuację rodziny, prowadzenie terapii uzależnień od alkoholu, zawiadomienia o przestępstwie ściganym z urzędu	Zmniejszenie skali sytuacji kryzysowych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy: Placówki Oświatowe Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Zespół Interwencji Kryzysowej GKPirPA Komisariat Policji w Makowie Podhalańskim	Liczba kierowanych wniosków, zawiadomień

Zwiększenie wiedzy na temat świadomego planowania rodziny

Zadanie do realizacji	Zakładany efekt	Realizator	Sposób weryfikacji
Edukacja w zakresie planowania rodziny, informowanie o dostępności poradnictwa ginekologicznego, motywowanie do korzystania z porad, konsultacji lekarskich	Zwiększenie wiedzy na temat świadomego planowania rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy : Przychodnie Zdrowia , Poradnie K , Ośrodki Zdrowia, Poradnie Małżeńskie, planowania rodziny	Sprawozdanie z działalności informacyjnej

Promowanie wartości rodzinnych i właściwych postaw rodzicielskich

- Profilaktyka

Zadanie do realizacji	Zakładany efekt	Realizator	Sposób weryfikacji
Edukowanie, materiały informacyjne, prelekcje, konferencje seminaria, spotkania	Zmniejszenie ryzyka powielania zachowań skutkujących nieprawidłowymi postawami	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy: Przychodnie Zdrowia, placówki oświatowe, Stowarzyszenia pozarządowe, kościoły	Sprawozdanie z działalności informacyjnej

7.4. Źródła finansowania

Źródłem finansowania Programu Wspierania Rodziny na lata 2026 – 2028 są środki finansowe:

- 1) środki własne Gminy Maków Podhalański,
- 2) dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie wsparcia jednostek samorządu terytorialnego,
- 3) środki finansowe pozyskane z samorządu województwa,
- 4) środki finansowe pozyskane z funduszy unijnych,
- 5) wsparcie sponsorów,

7.5. Zakładane rezultaty realizacji Programu

W wyniku realizacji działań zawartych w Programie zakłada się:

- 1) wzmocnienie oraz efektywne działanie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych,
- 2) rozwój procesu aktywizacji osób oraz członków rodzin dysfunkcyjnych celem uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy,
- 3) prowadzenie działań profilaktycznych i promujących wartości rodzinne, mających na celu zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie postaw prorodzinnych,
- 4) wzrost liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej do rodziców biologicznych.

8. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring oraz ewaluacja Programu Wspierania Rodziny odbywać się będzie poprzez gromadzenie, analizę i interpretację danych oraz:

- 1) przedłożenie w terminie do dnia 31 marca każdego roku Radzie Miejskiej rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienie potrzeb związanych z ich realizacją.
- 2) opracowanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Monitoring oraz ewaluacja będą obejmować ocenę realizacji działań zaplanowanych w Programie Wspierania Rodziny 2026 – 2028. Otrzymane w ten sposób dane, pomogą ocenić stopień realizacji działań oraz osiągnięte cele. Prowadzona ewaluacja pozwoli określić efektywność i skuteczność przyjętych założeń programowych oraz sposobu wydatkowania środków finansowych. Ewaluacja umożliwi wskazanie nowych kierunków planowania działań w zależności od diagnozy potrzeb środowiska lokalnego w zakresie pomocy i wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze. W trakcie realizacji Programu, istnieje możliwość dokonywania zmian, wynikających ze zdiagnozowanych potrzeb oraz w celu reagowania na niedopasowania, zakłócające osiąganie wyznaczonych

celów. Należy brać również pod uwagę czynniki ryzyka podczas realizacji Programu, w tym czynniki wewnętrzne, zewnętrzne, przyczynowo skutkowe, losowe itp.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Maków Podhalański, zakłada wsparcie i pomoc rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo- wychowawcze. Ma na celu zapewnienie odpowiedniej do potrzeb przestrzeni, wsparcia i pomocy, w której rodzina czy jednostka uzupełni, odbuduje swoje własne zasoby.

ZAKOŃCZENIE

Gmina Maków Podhalański, opracowując Gminny Program Wspierania Rodziny, kieruje się przede wszystkim tworzeniem optymalnych warunków do prawidłowego funkcjonowania rodzin, uwzględniając szeroki zakres czynników opisanych w poprzednich częściach dokumentu. Kluczowym elementem Programu jest rzetelna diagnoza sytuacji rodzinnej oraz dobór adekwatnych narzędzi wsparcia, dostosowanych do indywidualnych potrzeb każdego gospodarstwa domowego. Efektywność działań zależy ponadto od ścisłej i skoordynowanej współpracy wszystkich służb oraz instytucji odpowiedzialnych za wspieranie rodziny.

Współczesna rodzina funkcjonuje w dynamicznie zmieniających się warunkach społecznych. Wiele czynników zewnętrznych, takich jak presja ekonomiczna, zmieniające się normy społeczne czy rosnące wymagania środowiskowe, wpływa na stabilność rodzin i ich zdolność do utrzymania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W odpowiedzi na te wyzwania Program Wspierania Rodziny kładzie nacisk na promowanie wartości rodzinnych, takich jak wzajemny szacunek, miłość czy wsparcie emocjonalne, które stanowią fundament prawidłowego rozwoju młodego pokolenia.

Silna, stabilna i wartościowa rodzina jest podstawą kształtowania dojrzałych, odpornych społecznie jednostek, mniej narażonych na uzależnienia, zachowania ryzykowne oraz różnorodne dysfunkcje. Wsparcie rodziny stanowi więc jedno z kluczowych zadań państwa, a tym samym także Gminy Maków Podhalański, która odpowiada za realizację działań na poziomie lokalnym.

Program zakłada wzmacnianie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń, ale również w zakresie dostępnych form pomocy i wsparcia. Promocja wartości rodzinnych, profilaktyka, edukacja w zakresie planowania rodziny oraz podnoszenie wiedzy o możliwościach korzystania z lokalnych zasobów pomocowych stanowią istotne obszary działań niezbędnych w dążeniu do wzmacniania i ochrony rodzin.

Spis tabel

Tabela nr 1	Liczba mieszkańców z podziałem na kobiety i mężczyzn w latach 2022, 2023, 2024.....	str. 5
Tabela nr 2	Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Maków Podhalański w 2024 roku.....	str. 6
Tabela nr 3	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP z podziałem na kobiety, mężczyzn i osoby długotrwale bezrobotne w latach 2022, 2023, 2024.....	str. 7
Tabela nr 4	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2022, 2023, 2024.....	str. 8
Tabela nr 5	Najczęstsze przyczyny korzystania z pomocy w latach 2022, 2023, 2024.....	str. 9
Tabela nr 6	Liczba prowadzonych i zakończonych procedur „Niebieskiej Karty”, liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych, spotkań ZI w latach 2022, 2023, 2024.....	str.11
Tabela nr 7	Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2022, 2023, 2024.....	str. 12
Tabela nr 8	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny z podziałem na liczbę dzieci w rodzinach, liczbę rodzin z którymi asystent zakończył współpracę, liczbę konsultacji, wizyt, zespołów oraz spotkań w latach 2022, 2023, 2024.....	str. 16

Spis treści

WPROWADZENIE.....	2
1. PODSTAWY PRAWNE, ZADANIA GMINY MAKÓW PODHALAŃSKI	3
1.1. Podstawy prawne programu	3
1.2. Zadania Gminy dotyczące wspierania rodziny i pieczy zastępczej	4
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY MAKÓW PODHALAŃKI	4
3. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN W GMINIE MAKÓW PODHALAŃSKI.....	6
3.1. Bezrobocie.....	7
3.2. Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej.....	7
3.3. Powody najczęstszego przyzywania pomocy i wsparcia.....	8
3.4. Przemoc domowa.....	10
4. WSPIERANIE RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	12
4.1. Asystent rodziny.....	13
5. ZASOBY GMINY MAKÓW PODHALAŃSKI	17
5.1. Zasoby instytucjonalne w Gminie Maków Podhalański	17
5.2. Współpraca.....	17
a) Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne.....	18
b) Terapia i mediacje.....	18
c) Pomoc prawna.....	18
d) Pomoc finansowa oraz rzeczowa.....	19
e) Praca socjalna.....	20
f) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Maków Podhalański.....	20
6. Analiza SWOT.....	21
7. ZADANIA I REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY W MAKOWIE PODHALAŃSKIM.....	23
7.1. Adresaci Programu.....	23

7.2.	Cele programu.....	24
7.3.	Zadania programu.....	24
7.4.	Źródła finansowania.....	26
7.5.	Zakładane rezultaty realizacji Programu.....	27
8.	MONITORING I EWALUACJA.....	27
	ZAKOŃCZENIE.....	29
	Spis tabel	30
	Spis treści	31